

УДК 632.11:37:636.02

Рекомендовано до друку Науково-методичною радою ДУ «НМЦ «Агроосвіта» (протокол від 11.01. 2019 №1)

Збірник тез II Міжнародної науково-практичної конференції «Кліматичні зміни та сільське господарство. Виклики для аграрної науки та освіти», 10-12 квітня 2019 року. ДУ НМЦ «Агроосвіта», Київ – Миколаїв – Херсон, 2019. – 490 с

Тези, внесені до збірника, наведено у вигляді, в якому були подані авторами з деякими суто технічними правками. Організатори конференції не несуть відповідальності щодо науковості та змісту представлених матеріалів

ПРОГРАМНИЙ КОМІТЕТ

Іщенко Тетяна, директор ДУ «НМЦ «Агроосвіта»

Шебанін В'ячеслав, ректор Миколаївського НАУ

Вожегова Раїса, директор Інституту зрошуваного землеробства НААН

Малков Михайло, координатор програм розвитку ФАО в Україні

Новіков Олександр, проректор з наукової роботи, Миколаївський НАУ

Біляєва Ірина, Інститут зрошуваного землеробства НААН

Потриваєва Наталія, Миколаївський НАУ

Малинка Леся, ДУ «НМЦ «Агроосвіта»

Адреса оргкомітету: Науково-методичний центр «Агроосвіта» 03151, м. Київ, вул. Смілянська, 11. Тел. (044)242-35-68; факс (044) 242-35-68; e-mail: nmc.agroosvita@ukr.net

ОСНОВНІ НАПРЯМИ РОБОТИ КОНФЕРЕНЦІЇ

- загальносвітові та європейські тенденції зміни кліматичних та агрокліматичних умов, формування політики запобігання зміні клімату та адаптації до неї;
- вплив зміни клімату та екстремальних кліматичних явищ на розвиток сільського господарства;
- напрями адаптації до зміни клімату технологій вирощування сільськогосподарських культур;
- вплив зміни клімату на розвиток галузі тваринництва та напрями адаптації до неї;
- зниження імовірності виникнення ризиків у сільському господарстві від зміни клімату та екстремальних кліматичних явищ;
- запобігання зміні клімату через збільшення абсорбції парникових газів та переходу до низьковуглецевих технологій у сільському господарстві;
- вплив змін клімату на стан водних ресурсів України;
- вплив мінливості та сезонності клімату на аквакультуру, запаси і розподіл основних видів риб;
- вплив змін клімату на зміну якості продуктів харчування та негативні наслідки для продовольчої безпеки;
- удосконалення освітніх програм галузей знань «Аграрні науки та продовольство» і «Ветеринарна медицина» щодо врахування адаптації сільського господарства до кліматичних змін;
- просвітницька робота в аграрних закладах освіти в Україні з вищезазначених питань.

Зміна клімату та сільське господарство — це два взаємозв'язані процеси глобального масштабу. Глобальне потепління впливає на показники у

УДК 633.11:631.53:631.559

***ПІНЧУК Н.В.**, доцент, завідувач кафедри ботаніки, генетики та захисту рослин;*

***ВЕРГЕЛЕС П.М.**, канд. с.-г. наук, доцент;*

***КОВАЛЕНКО Т.М.**, канд. с.-г. наук, доцент*

Вінницький національний аграрний університет

РЕГУЛЮВАННЯ ХВОРОБ У АГРОЦЕНОЗІ ОЗИМОЇ ПШЕНИЦІ ПРОТРУЙНИКАМИ НОВОГО ПОКОЛІННЯ

Пшениця – одна з найдавніших культур на земній кулі і є основною зерновою культурою хлібів першої групи. Основне значення її в тому, що вона забезпечує необхідними і незамінними продуктами харчування для людей та сільськогосподарських тварин [1].

За даними ФАО, СІММУТ, видатних вітчизняних учених і практиків сільського господарства, унаслідок негативного впливу шкідливих організмів щорічно втрачається близько 1/3 врожаю, що підраховується сотнями мільярдів доларів [2]. Слід також ураховувати, що озима пшениця у своєму арсеналі має цілу низку небезпечних хвороб, які передаються через насіння і фактично їх подальша поширеність в агрофітоценозі визначається загальним рівнем інфікування насіння [3].

Застосування протруйників є важливим аспектом складової інтегрованого захисту сільськогосподарських культур. Протруйники у випадку доцільного і ефективного застосування гарантують не лише захист від ґрунтової інфекції, але й забезпечують знищення наявного збудника у тканинах насінини на стадії формування проростка [4].

Велике різноманіття сучасних протруювачів створює певні технологічні проблеми з вибором ефективного варіанта, який би гарантував кращий економічний ефект [5].

Тому, вивчення ефективності різних протруйників насіння озимої пшениці з огляду на поширеність основних хвороб є важливим завданням, що потребує подальшого наукового вивчення та вирішення.

Дослідження проводили у рамках виконання госпдоговірної тематики на базі ПП «Клекотинське» Шаргородського району впродовж 2017-2018 рр.

Польові дослід з вивчення ефективної дії протруйників проти хвороб озимої пшениці проводили з використанням насіння сорту Подолянка, в умовах природнього інфекційного фону для співставлення з варіантами застосування протруйників без застосування фону штучної інфекції.

Застосування усіх протруйників було ефективним. Так, ураження рослин озимої пшениці борошнистою росою у фазу весняного кушіння не спостережено. Лише у фазу трубкування ураження рослин у контрольному варіанті становило 3 %, а у варіантах із протруйниками 0,2-0,5 %. Ураження

рослин септоріозом у контрольному варіанті у фазу весняного кушіння знаходилось на рівні 15%, а у варіантах із протруйниками – в межах 0,1-13,0 %. У фазу колосіння цей показник у контрольному варіанті становив 7,5 %, а у варіантах із протруйниками – 0,9-15,0%. Виявлено вплив протруйників і на розвиток корневих гнилей. Так, розвиток хвороби у контрольному варіанті знаходився на рівні 14,7%, а у варіантах з протруйниками – 2,1-7,9%. У варіантах із протруйниками ураженого колосся твердою сажкою не виявлено (табл. 1). Виявлено вплив протруйників і на обмеження розвитку збудників «чорноколосиці».

Таблиця 1

Ураження агрофітоценозу озимої пшениці хворобами залежно від застосування протруйника (середнє за 2017-2018 рр. в інтервальному вираженні ураження)

Варіанти	Норма витрати л/г	Весняне кушіння		Фаза трубкування			Фаза колосіння		Фаза мол. стигл.	Фаза воскової стиглості			Урожай, т/га
		Борошниста роса	Септоріоз	Борошниста роса	Септоріоз	Кореневі гнилі	Борошниста роса	Септоріоз	Тверда сажка	Кореневі гнилі		«чорноколосиця»	
										N	P		
Контроль	–	0-5,1	53-159	05-30	23-59	22-5,7	19-68	32-75	0	149-38,6	69-14,7	55-10	375-400
Вітавакс 200 ФФ, в.с.к.	3	0-32	57-125	01-04	14-52	03-1,8	32-54	26-153	0	56-10,6	35-4,7	18-33	450-5,11
Дивіденд Стар 036 FS, т.к.с.	1	0-03	16-12	01-03	12-32	15-2,1	3-43	3-63	0	63-10,4	22-3,5	19-3	480-5,09
Сертікор 050 FS, т.к.с.	1	0-03	23-12	02-05	10-14	10-1,3	21-24	32-41	0	59-10,3	21-3,5	15-24	472-5,07
Селест Топ 312,5 FS, т.к.с.	2	10-23	64-11,5	03-05	10-1,3	03-0,7	20-26	26-100	0	73-8,9	38-4,4	32-3,9	425-5,09
Раксіл Ультра FS, т.к.с.	0,2	02-04	87-13	05-1,0	08-1,0	05-0,9	20-3,1	24-144	0	96-17,9	69-7,8	34-4,2	482-5,03
Ламардор 400 FS, т.к.с.	0,2	00-03	00-0,5	02-0,3	04-1,0	03-0,5	06-2,0	05-20	0	68-11,7	28-5,0	19-3,0	432-5,08
Юнта Квадро FS, т.к.с.	1,6	00-03	78-13,0	03-0,6	10-1,2	03-0,7	09-2,0	09-2,2	0	74-10,8	24-3,6	19-3,2	435-5,04

Продовження таблиці 1

Ранкона Дует, к.с.	1,2	0,1- 0,5	0,1- 0,5	1,8- 4,0	3,6- 5,0	1,9- 2,7	1,4- 3,7	4,3- 15,0	0	6,3- 9,6	5,6- 7,9	1,6- 3,2	4,75- 5,15
Кінто Дуо, к.с.	2,5	0,1- 0,3	0,1- 0,5	2,6- 4,0	3,8- 5,0	1,8- 2,6	2,3- 5,1	6,3- 10,2	0	5,6- 9,2	4,2- 5,9	1,9- 2,7	4,22- 5,06
Вінцит Форте SC, к.с.	1,25	1,3- 3,0	0,1- 0,4	2,4- 3,2	2,6- 3,5	0,9- 1,4	1,3- 1,9	2,6- 3,9	0	7,2- 9,2	5,1- 6,1	2,0- 3,2	4,21- 5,05
Максим Форте 050 FS Т.К.С.	2,0	1,6- 2,0	1,9- 3,7	2,3- 3,0	2,6- 4,2	1,2- 1,8	1,9- 2,8	2,4- 4,2	0	6,7- 8,1	3,2- 4,2	1,8- 3,5	4,33- 4,87

Досліджувані протруйники проявили ефективну дію проти листових хвороб у фазах трубкування і колосіння. Значно стримали розвиток корневих гнилей у фазу воскової стиглості, а також проявили ефективну дію проти «чорноколосиці». Проти збудника твердої сажки всі протруйники проявили 100% ефективну дію.

Таким чином, на підставі узагальнення результатів досліджень у конкретних виробничих умовах підтверджено доцільність та ефективність застосування сучасних протруйників насіння, які забезпечують загальне скорочення розвитку основних хвороб агрофітоценозу пшениці порівняно з результатами отриманими на контролі.

Література

1. Авраменко С.В., Рябчун Н.І., Тимчук В.М. Реальний стан озимих культур у 2010 році // Агроном. 2010. №3 (29). С. 56-57с.
2. Химическая защита пшеницы от болезней при интенсивном зернопроизводстве / С.С. Санин, А.А. Мотовилин, Л.Г. Корнева [и др.] // Защита и карантин растений. 2011. № 8. С. 3-10.
3. Гаврилюк М.М. Основи сучасного насінництва. Київ : ННЦ ІАЕ, 2004. 256 с.
4. Горбань Р. Вдале протруювання – просте рішення розкриття потенціалу культури. Агроном. 2013. №1. С. 102–103.
5. Ретьман С. В., Шевчук О. В. Час протруїти насіння. Насінництво. 2005. № 3 (51). С. 4–7.

<i>ПАЛАМАРЧУК В.Д.</i> Стійкість гібридів кукурудзи до вилягання залежно від позакоренових підживлень	66
<i>ЦИГАНСЬКИЙ В.І.</i> Формування продуктивності кукурудзи під час вирощування на зерно залежно від оптимізації окремих елементів системи удобрення	70
<i>ВАТАМАНЮК О.В.</i> Вплив змін клімату на засміченість <i>ambrosia artemisiifolia</i> l. посівів сої на території України	72
<i>Б'ЯЛКІВСЬКА С.А.</i> Прогнозування врожайності сільськогосподарських культур з використанням даних ДЗЗ	74
<i>МОНАРХ В.В.</i> Підбір рослин поділля для створення кам'янистого саду на базі біостаціонару ВНАУ	75
<i>ТКАЧУК О.П.</i> Пріоритети вирощування бобових багаторічних трав для стабілізації землеробства в умовах зміни клімату	77
<i>ЯРОШ Л.В., ДОНСЬКА Л.В.</i> Відновлювана енергія – альтернатива для збереження України від кліматичних змін	79
<i>РЄЗНИК С.В., НОВОСАД К.Б., ГАВВА Д.В.</i> Мезофауна (<i>collembola, oribatida</i>) чорноземів типових різного використання Лівобережного Лісостепу України	83
<i>ПІНЧУК Н.В., ВЕРГЕЛЕС П.М., КОВАЛЕНКО Т.М.</i> Регулювання хвороб у агроценозі озимої пшениці протруйниками нового покоління	86
<i>ЦИЦЮРА Я.Г.</i> Адаптивна стратегія рослин редьки олійної до зміни клімату у системі технології її вирощування в умовах Лісостепу Правобережного	89
<i>ШОВКОВА О.В.</i> Особливості вирощування сої за умов зміни клімату	92
<i>СОЛОМОН А.М.</i> Вплив умов клімату на мікроорганізми ґрунту	94
<i>ЛАСКАВА Ю.А., КОСОЛАП М.П.</i> Зміна кількості опадів за останні 18 років в Київській області	96
<i>БАЗАЛІЙ В.В., БОЙЧУК І.В., ЛАРЧЕНКО О.В., КИРИЧЕНКО Н.В., БАЗАЛІЙ Г.Г.</i> Характер прояву врожайності у сортів пшениці м'якої озимої, адаптованих до змін клімату на півдні України	97
<i>СМІРНОВА І.В., ГАМАЮНОВА В.В.</i> Водоспоживання пшениці озимої залежно від чинників вирощування та умов вегетації	100
<i>ОВЧАРУК О.В., ОВЧАРУК О.В., ДУДЗЯК О.А., КУЧЕР М.Б.</i> Еколого-економічні особливості бджільництва в умовах змін клімату в Україні	104
<i>ОВЧАРУК О.В., ХОМІНА В.Я., ЗЕМЛЯК І.І.</i> Вплив кліматичних змін на агроекологічну адаптацію сільськогосподарських культур в сучасних сівозмінах	107